

Uppföljningsundersökning

Lärare

Teknisk rapport

Inledning

Enheten för statistik om utbildning och arbete vid Statistiska centralbyrån (SCB) genomförde under perioden mars - juni 2011 en postenkät på uppdrag av Göteborgs universitet.

Undersökning till lärare var en del av uppföljningsundersökningen (innehållande även enkäter till elever och vårdnadshavare) som ingår i forskningsprojektet "Utvärdering genom uppföljning" vid Göteborgs universitet. Undersökningen är ett led i den nationella utvärderingen av skolan och utgör underlag till forskning inom framförallt det samhällsvetenskapliga området. Motsvarande insamlingar har gjorts för tidigare årskullar i projektet.

Undersökningen genomfördes som en postenkät med tre påminnelser. Urvalet utgjordes av lärare i samtliga klasser som ingår i Elevpanel 7. Antalet skolor i undersökningen var 875 och antalet klasser 1 403. En enkät per klass sändes ut. Totalt inkom 1 018 enkäter, vilket var 73 procent av urvalet.

Frågeblanketterna registrerades med skanning. Från det skannade materialet framställdes tabeller och en datafil.

Sinisa Sauli var undersökningsledare, Johan Löfgren metodansvarig och Ann-Britt Göransson (enkätenheten) produktionsansvarig.

Population och urval

Populationen, d.v.s. de objekt som man vill kunna dra slutsatser om, utgörs i denna undersökning av individer. För att kunna dra ett urval från populationen skapas en urvalsram som avgränsar, identifierar och möjliggör koppling till objekten i populationen. I denna undersökning är urvalet lärare i samtliga klasser som ingår i Elevpanel 7.

Den senaste uppgift om antal klasser som fanns tillgänglig var från höstterminen 2011. Då var eleverna fördelade på 875 skolor och 1 403 klasser. Antalet lärare i urvalet är alltså 1 403.

Lärarnas exakta urvalssannolikhet är dock inte möjlig att beräkna då urvalet utgår från de klasser där elever från Elevpanel 7 ingår. Mer om detta finns under avsnittet Estimation.

Sekretess och utlämnande

Tillsammans med frågeblanketten som skickades till skolan fick lärarna ett missiv med information om:

- undersökningens bakgrund och syfte
- att den genomfördes i samarbete mellan SCB och Göteborgs universitet
- att uppgifterna kommer att registreras som klasskaraktäristika
- att resultat aldrig redovisas för en enskild klass
- att det är frivilligt att delta i undersökningen

För att SCB ska kunna lämna ut ett datamaterial så krävs ”informerat samtycke” av uppgiftslämnarna. Det innebär att de genom att besvara blanketten och skicka in den godkänner att deras svar kompletteras med bakgrundsvariabler och behandlas på det sätt som beskrivs i informationsbrevet.

SCB har gjort en intern sekretessprövning för utlämnandet av enkätdata. Dessutom har en sekretessöverenskommelse upprättats mellan Göteborgs universitet och SCB med avseende på hur det oidentifierade datamaterialet får hanteras.

Behandlingen av personuppgifter i undersökningen har anmälts till SCB:s juridiska kansli. Beslutet därifrån medger endast att registret (datamaterialet) bevaras på SCB till 2011-09-30 då uppgifterna kommer att oidentifieras.

Variabler

Göteborgs universitet har utformat frågorna i frågeblanketten. Enkäten bestod av 25 numrerade frågor, flera av dem hade delfrågor vilket genererade 73 frågor.

Datainsamling

En första information om undersökningen fick läraren via rektor i vecka 9. Frågeblankett och missiv sändes sedan ut vecka 12, även denna gång via rektor. Allt utsändnings- och påminnelsearbete gick via rektor eftersom SCB inte hade kännedom om berörda lärares identitet. Ett tack- och påminnelsekort sändes till rektor vecka 17. Därefter följde telefonpåminnelsen till rektor under vecka 20-21.

Inför telefonpåminnelsen saknades svar från ca 180 skolor. Något närmare beskrivning av inflödet kan inte göras då det råder osäkerhet kring antalet klasser.

Insamlingen avslutades den 13 juni 2011.

Bortfall

Bortfallet består dels av objektsbortfall, som innebär att frågeblanketten inte är besvarad alls, och av partiellt bortfall (uppgift saknas) som innebär att vissa frågor på blanketten inte är besvarade. Om bortfallet skiljer sig från de svarande, med avseende på undersökningsvariablerna, så kan skattningarna som grundar sig på enbart de svarande vara skeva.

Objektsbortfall kan bland annat bero på att uppgiftslämnaren inte är villig att delta i undersökningen, att uppgiftslämnaren inte går att nå eller att uppgiftslämnaren är förhindrad att medverka.

Objektsbortfallet i denna undersökning var 27 procent. Det förhållandevis höga bortfallet beror delvis på att enkäten inte kunnat riktas direkt till berörd lärare.

Partiellt bortfall kan bero på att en fråga är svår att förstå, är känslig, att uppgiftslämnaren glömmer att besvara frågan eller att instruktionerna vid hoppfrågor misstolkas. Det partiella bortfallet är under 2 procent för de flesta av frågorna. Något högre partiellt bortfall finns i frågor där uppgiftslämnarna själva skulle skriva siffra (t.ex. fråga 8, 10, 12, 13 och 14).

Databeredning

Databeredningen genomfördes av enkätenheten vid SCB. Frågeblanketterna skannades med programvaran ReadSoft DOCUMENTS for FORMS.

Kontroller genomfördes under och efter registreringen. Då kontrollerades bland annat att endast valida värden förekom i materialet.

Viktberäkning och estimation

Den urvalsdesign som användes var den ordinarie som användes till Elevpanel 7 (stratifierat urval av skolor som hade elever i årskurs 3 med urvalssannolikhet proportionell mot redovisat antal elever enligt grundskolestatistiken för läsåret 2007/2008). Utöver den ordinarie design tillkommer ett urvalssteg där lärarna väljs ut. Här uppstår dock ett problem, nämligen att det inte går att ha kontroll över lärarnas exakta sannolikhet att komma med i urvalet.

Urvalet av lärare är skapat så att enkäter har skickats ut till de skolor (klasser) som innehåller elever från det ursprungliga Elevpanel 7 urvalet. Eftersom man vill kunna generalisera resultaten och dra slutsatser för hela populationen av lärare skulle man behöva ha kontroll över det här steget i denna urvalsdesign. Det har vi alltså inte och även om det finns möjligheter att skapa vikter baserade på olika modellantaganden har vi bedömt att det inte går att beräkna några tillförlitliga vikter. Vi vet inte med säkerhet om

sådana vikter skulle förbättra eller förvärra situationen vid analystillfället. Datafilen levereras därför utan vikter.

Att inte använda sig av vikter innebär ett implicit antagande om att urvalet har skett helt slumpmässigt. Detta skulle innebära att alla urvalsobjekt haft samma sannolikhet att komma med i urvalet. Eftersom inte detta är fallet är det viktigt att påpeka att det inte är möjligt att dra några slutsatser som går utanför svarandegruppen.

Kvalitet

SCB tillämpar en bred definition på kvalitet. För att hålla en hög kvalitet och täcka kvalitetsdimensionerna används kontroller i undersökningens olika faser, allt från kundkontakter till dokumentation och uppföljning. I SCB MIS 2001:1 "Kvalitetsbegrepp och riktlinjer för kvalitetsdeklaration av officiell statistik" ges en ingående beskrivning av SCB:s kvalitetsbegrepp och de olika kvalitetskomponenterna. Nedan beskrivs de begrepp som har betydelse för denna undersökning.

Innehåll

Statistiska mått

Materialet lämpar sig bäst att redovisas som totaler eller procentuella andelar för hela målpopulationen eller fördelat på olika redovisningsgrupper.

Redovisningsgrupper

Ofta redovisas statistik inte bara för hela populationen utan också för delgrupper (redovisningsgrupper). Några frågor i enkäten är lämpliga att använda som redovisningsvariabler.

Referenstider

Referensperioden i den här undersökningen är mars - juni 2011 för objekt och samtliga variabler.

Tillförlitlighet

Eftersom vi i denna undersökning inte kan dra några slutsatser utanför svarandegruppen, så är kvalitetskomponenterna ramtäckning, urval och bortfall inte intressanta.

Mätning

Ett fel som kan uppstå vid mätning är att lämnade uppgifter skiljer sig från faktiska uppgifter. Felet kallas mätfel och kan uppkomma då respondenten inte minns de faktiska uppgifterna, missförstår frågan eller medvetet svarar felaktigt.

Bearbetning

Vid den manuella och maskinella bearbetningen av datamaterialet kan så kallade bearbetningsfel uppstå. Exempel på bearbetningsfel är registreringsfel och kodningsfel. Dessa fel kan förhindras och upptäckas i de kontroller som genomförs vid dataregistreringen. I den här undersökningen bedöms registreringsfelet vara försumbar. Kodning förekom inte.

Aktualitet

SCB:s arbete omfattade enkätkonstruktion, tryckning, utsändning, insamling, databearbetning samt framställning av datafil.

Materialet levererades under vecka 26, enligt överenskommelse. En kompletterande datafil med sen inkomna blanketter kommer att levereras efter sommaren.

Jämförbarhet och sammanvändbarhet

Jämförbarhet över tiden

Vid flera tidigare tillfällen har Göteborgs universitet genomfört liknande undersökningar. Frågorna skiljer sig något åt mellan undersökningarna.

Tillgänglighet och förståelighet

SCB levererar datafil i SPSS-format tillsammans med denna rapport. Användning och spridning regleras i SCB:s allmänna avtalsvillkor och i sekretessöverenskommelsen.

Användning av datamaterialet

Filen i SPSS-format levereras med variabelnamn och lablar.

Om det är partiellt bortfall (uppgift saknas) i frågan har värdet 88 angetts. Vid hoppfrågor har 0 angetts för dem som inte ska besvara följdfrågorna.

Dubbelmarkeringar hanterades enligt överenskommelse (telefonsamtal den 13 april 2011).

Bilaga 1: Dubbelmarkeringar